

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Jubilea a zprávy

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 23 (1978), No. 4, 223--226

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/138568>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1978

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

Myšlienky uvedené v tomto príspevku poukazujú na závažnosť poslania vedeckej výchovy vo fyzike pri rozvíjaní celej našej spoločnosti v súčasnom období mo-

dernej vedeckotechnickej revolúcie. Všetci zainteresovaní pracovníci vyvíjajú značné úsilie, aby táto vedecká výchova úspešne plnila svoje poslanie.

jubilea & zprávy

PĚTASEDMDESÁTINY PROFESORA JOSEFA GLIVICKÉHO

S pozoruhodnou pracovní energií dožil se pětasedmdesáti let v Prostějově profesor Josef Glivický. Narodil se 15. května 1903 v Bojkovicích (okres Uherské Hradiště), studoval na reálce v Uherském Brodě, kde na něho působil nejen matematik Antonín Navrátil, ale i vynikající učitelé jiných oborů a kde maturoval v roce 1922. Vysokoškolská studia začínal na brněnské technice a dokončil na přírodovědecké fakultě brněnské university, aprobaci z matematiky získal u profesorů Lad. Seiferta a Ed. Čecha, z deskriptivní geometrie u prof. Mil. Pelíška v roce 1927.

Josef Glivický učil nejprve na reálce v Kremnici, potom na reformním reálném gymnáziu ve Zvolenu a v Novém Městě nad Váhem, od roku 1931 na reálce v Prostějově a pak na prostějovské strojnické průmyslovce. Jeho bývalí žáci vzpomínají na něho jako na výborného, svědomitého profesora, který „u každého předpokládal znalosti“. V Prostějově vedl Glivický svoje žáky k účasti na matematických olympiádách a vodil je do krajského kola v Brně. Na základě konkursu přešel pak v roce 1963 na pedagogickou fakultu Palackého univerzity v Olomouci, kde na katedře matematiky působil až do roku 1970.

Bohatá byla publikační činnost Glivického. Spolupracoval na dvou učebnicích (Algebra pro devátý ročník jedenáctiletky, 1957, a Matematika pro čtvrtý ročník studia na středních prů-

myslových školách pro pracující, 1965) a zejména bohatě přispíval svými články do odborných časopisů, ať už to byl *Komenský* (zde již v roce 1968 psal o množinách v třetím ročníku pokusných škol v USA), *Matematika ve škole* (témata geometrická, ale také o vztahu matematiky k poezii) a zejména *Rozhledy matematicko-fyzikální*, které přinesly dlouhou řadu jeho článků, ale také příkladů k řešení i recenzí. Některé příspěvky otiskl i v časopisu *Předškolná výchova* a v *Časopisu pro pěstování matematiky*. Glivického zvláště zajímaly vztahy matematiky a geometrie ke slovesnému umění, hlavně k poezii; nashromáždil k tomu tématu rozsáhlý materiál, z něhož měl možnost zveřejnit jen malou část.

Úplnou bibliografii všech prací Glivického, pokud se vztahují k matematice, nemá ani autor sám. A to je jenom část jeho kulturní činnosti. Její druhá část je roztroušena v mnoha časopisech jiných a v četných publikacích o umění

i literatuře a kulturní historii vůbec. Bývalý žák Glivického doc. dr. Jiří Cejpek napsal o něm před několika lety: „Se jménem Josefa Glivického, matematika na univerzitě Palackého v Olomouci, se setkáváme jako s editorem téměř u všech jmenovaných publikací vydaných různými prostějovskými kulturními institucemi. Lze bez nadsázky říci, že tento dlouholetý dobrovolný prostějovský kulturní pracovník je hlavní iniciátor těchto edičních činů. Jeho působení nezatížené úzkým provincializmem nejen příznivě ovlivňuje kulturní charakter města, ale pomáhá rozvíjet bohatou tradici české krásné knihy a přispívá i k obohacování celonárodní kultury“. Institucí, v nichž Josef Glivický aktivně pracuje, je řada, a to nejen v Prostějově a Olomouci. (Od roku 1924 je členem Jednoty.) Zvláštní zmínky zasluhuje jeho dlouholetá činnost ve Spolku českých bibliofilů, který ho za jeho zásluhy jmenoval svým čestným členem. A jestliže jubilant i ve své pětasedmdesátce je i tělesně tak fit, že pěstuje cyklistiku, můžeme očekávat, že jeho bohatá činnost kulturní bude ještě dlouho pokračovat. Přejeme mu k ní všechnu potřebnou pohodu.

Václav Šmejkal

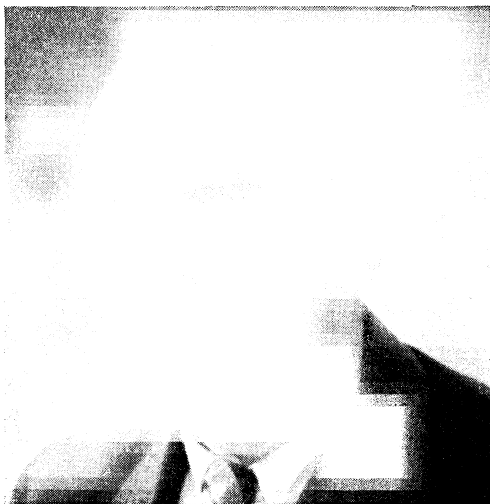
SEDMDESÁTINY PROFESORA ZEDKA

Mezi pracovníky, kteří se mnohá léta soustavně zabývají problematikou spojenou s vyučováním matematice, zaujímá významné postavení profesor Univerzity Palackého v Olomouci, dr. Miloslav Zedek. Jako většina našich školských pracovníků pochází ze skromných poměrů, z početné rodiny natěračského mistra, usedlého v Holešově (okres Kroměříž). Tam se náš jubilant narodil 7. června 1908. Maturoval v roce 1927 na gymnáziu a potom studoval na přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy, kde získal v roce 1932 aprobaci pro matematiku a deskriptivní geometrii. Po absolvování vojenské prezenční služby nenašel nejprve vůbec zaměstnání, potom byl výpomocným učitelem na měšťanské škole ve Fryštátě až konečně 1. září 1935 zakotvil na reálce v hanácké metropoli, která se stala jeho celoživotním působištěm. Neradostným přerušením jeho učitelské práce byla však léta 1940 až 1945, která pro svou čin-

nost v KSČ (jejímž členem je od r. 1939) ztrávil nejprve ve vězení a potom v několika koncentračních táborech v Německu.

Po osvobození Československa se vrátil s Zedek na střední školu do Olomouce a v roce 1954 přešel do svazku pracovníků Univerzity Palackého, kde působil nejprve jako odborný asistent, potom jako docent a od 1. října 1970 jako řádný profesor teorie vyučování matematice. Od roku 1963 je vedoucím katedry metodiky matematiky a elementární matematiky na přírodovědecké fakultě, v letech 1961 až 1966 vykonával funkci proděkana téže fakulty a v letech 1969 až 1973 byl prorektorem Univerzity Palackého. S jeho činností na této univerzitě je spjata členství ve vědeckých radách, předsednictví zkušebních komisí pro státní závěrečné zkoušky, rigorózních komisí aj. Kromě toho je profesor Zedek místopředsedou české komise pro obhajoby kandidátských disertací z teorie vyučování matematice, předsedou krajského výboru matematické olympiády, je pověřen zajišťováním patronátu nad matematickými třídami gymnázia v Bílovci, je členem redakční rady časopisu *Matematika a fyzika ve škole*; přitom veškeré tyto funkce vykonává velmi pečlivě a svědomitě.

Pro svou vědeckou a odbornou práci získal s. Zedek pevný základ dlouholetou činností na základních a středních školách doplněnou soustavným studiem matematiky, pedagogiky a psychologie. V této své činnosti se zaměřil k problematice teorie vyučování matematice a deskriptivní geometrii, na ideologické problémy spjaté s vyučováním těmto předmětům a na osobnost učitele matematiky. Uveřejnil řadu článků a studií v časopise *Matematika ve škole* (nyní *Matematika a fyzika ve škole*), ve sbornících Vysoké školy pedagogické v Olomouci a v publikacích vydávaných tamním Krajským ústavem pro další vzdělávání učitelů. K této jeho publikační činnosti patří spoluautorství *Sbírkou řešených úloh MO kategorie B, C* a spolupráce na vysokoškolských skriptech *Zobrazovací metody* (1957), *Metodika vyučování matematice na školách 2. cyklu* (1964, 1965) a *Metodika vyučování deskriptivní geometrii a rýsování* (1966). Napsal četné recenze učebnic a příruček, zejména však několik středoškolských učebnic matematiky a je spoluautorem dalších učebnic a metodických příruček. V posledních letech se intenzivně zabývá problematikou vyplývající z modernizace vyučování matematice; z této jeho činnosti vy-

plynula funkce koordinátora autorského kolektivu osmi učebnic matematiky pro gymnázia a příslušných metodických textů pro učitele. K odborné práci profesora Zedka patří konečně výuka v postgraduálním studiu a školitelství vědeckých aspirantů.

Významnou složkou Zedkova pracovního úsilí je jeho velmi aktivní účast na práci mnoha celostátních komisí pro učební plány a osnovy, v komisích ČSAV, Jednoty čs. matematiků a fyziků, Výzkumných ústavů pedagogických v Praze a Bratislavě i jeho činnost politická a veřejná. Zastával různé funkce v KSČ v místním, okresním i krajském měřítku, byl poslancem Městského a Krajského národního výboru v Olomouci, vedl mnohá politická školení apod.

K dokreslení profilu profesora Zedka je nutno dodat, že je nejen dobrým učitelem a velmi pilným pracovníkem, ale také opravdovým a charakterním člověkem. To dokázal svým životem, ať už v době nacistické okupace nebo v pohnutých letech poválečných či v době nedávno minulé. Jeho lidské hodnoty i mimořádně rozsáhlá a obětavá práce byly po zásluze oceněny řadou veřejných uznání. Je nositelem vyznamenání za zásluhy o výstavbu, titulu Zasloužilý učitel; Univerzita Palackého ho poctila zlatou medailí i pamětní medailí k 400. výročí založení univerzity v Olomouci, má vyznamenání odbojářská i stranická. Zůstal však skromným člověkem, plnicím stále svědomitě své povinnosti; zejména však pomáhá svým mladým spolupracovníkům,

aspirantům, doktorandům a vůbec všude, kde jeho pomoci je třeba. Přejeme mu za naši Jednotu, za jeho četné přátele a žáky, aby tak mohl činit ještě řadu let při pevném zdraví a klidné rodinné pohodě.

Emil Kraemer

CELOSTÁTNÍ PORADA PRACOVNÍKŮ KATEDER PŘÍRODOVĚDECKÝCH A PEDAGOGICKÝCH FAKULT A KABINETŮ FYZIKY KRAJSKÝCH PEDAGOGICKÝCH ÚSTAVŮ

Ve dnech 12.—15. října 1977 se konala v Košicích porada, organizovaná Ústředním ústavem pro vzdělávání učitelů v Bratislavě, ÚÚVPP v Praze, přírodovědeckou fakultou UPJŠ v Košicích a KPÚ v Prešově. Porada byla monotematicky zaměřena k problematice vyučování fyziky na odborných učilištích a učňovských školách a k problémům přípravy a dalšího vzdělávání učitelů fyziky na těchto školách. Program porady obsahoval tyto přednášky a informace:

1. přednášku z fyziky nízkých teplot (Š. JÁNOŠ, PŘF UPJŠ, Košice), ze které vedle přehledu o současném stavu a problémech oboru vyplynuly i cenné podněty pro další didaktickou a metodickou práci účastníků porady;
2. přednášku o současném stavu a perspektivách vyučování fyziky v oblasti učňovského školství z hlediska dalšího rozvoje čs. výchovně vzdělávací soustavy (V. KUNCOVÁ, VÚOŠ Praha);
3. dvě navzájem se doplňující přednášky o současném stavu a perspektivách přípravy a dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti učňovského školství (M. ZEMAN — ÚÚVVU a A. CHLEBEČEK — ÚÚVPP);
4. přednášku o současných problémech ve vyučování fyziky na OU a UŠ ve Východoslovenském kraji (V. LATTA, KPÚ Prešov);
5. informaci o práci katedry fyziky přírodovědecké fakulty UPJŠ v Košicích (J. DANIEL-SZABÓ), která byla spojena s prohlídkou pracoviště; účastníci měli možnost se seznámit i se zařízeními a přístroji pro oblast fyziky nízkých teplot.

Součástí porady byla i exkurze na katedru fyziky Vysoké školy pedagogické v Egeru v MLR.

Účastníci se při návštěvě seznámili s obsahem, metodami, formami i didaktickými prostředky přípravy a dalšího vzdělávání učitelů fyziky v MLR i s formami spolupráce Spolku maďarských fyziků Loránda Eötvöse s učiteli fyziky škol všech stupňů a typů.

a) Podnětná byla v tomto smyslu informace o vyhledávání talentovaných studentů středních škol pro obor fyziky. Studenti, kteří projeví svůj zájem o tento předmět, si vyberou v první fázi 500 příkladů z didaktických časopisů či jiných pramenů a svá řešení všech příkladů předloží k posouzení. Po úspěšném prokázání znalosti namátkově vybraných příkladů obdrží potvrzení o absolvování první fáze a mohou řešit skupinu dalších (obtížnějších) příkladů a opět se pokusit o celkovou obhajobu tentokrát již 1000 příkladů. Fází je několik; v MLR existují i studenti, kteří dosáhnou během studia na střední škole až 3000 úspěšně obhájených příkladů. Příklady se v každé fázi obhajují před komisí, která je složena ze studentů školy (nikoliv tedy z učitelů), kteří absolvovali vyšší fázi, než je ta, kterou oponují.

b) V oblasti přípravy budoucích učitelů fyziky byla též získána informace o učebních plánech studia v MLR. Při obvyklých dvouoborových aprobacích (např. matematika — fyzika) bývá v oblasti přírodovědných oborů zvykem, že v učebních plánech učitelství jsou zařazeny v úměrné míře také přednášky z ostatních přírodních věd (např. chemie a biologie). V MLR se připravuje i otevření aprobace fyzika — základy techniky, v jejímž učebním plánu bude např. 20 týdenních hodin matematiky a 5 týdenních hodin chemie. Tento učební plán se bude od šk. roku 1978/79 experimentálně zkoušet na některých vysokých školách pedagogických v Maďarsku.

c) Účastníci byli též seznámeni s přístupem maďarských pracovníků k otázkám modernizace vyučování, zejména s problematikou vyučování fyziky jako součásti integrované soustavy přírodovědných vyučovacích předmětů.

Jedním z doporučení, které přijali účastníci porady, bylo, aby pracoviště didaktiky fyziky na učitelských fakultách a kabinety fyziky na krajských pedagogických ústavech byly, pokud možno v blízké době, vybaveny videomagnetofony, které by bylo možné operativně využít při realizaci dalšího rozvoje čs. výchovně vzdělávací soustavy v oblasti vyučování fyzice.

Aleš Chlebeček, Milan Kepřt

VYUČOVÁNÍ FYZICE V OBDOBÍ VĚDECKOTECHNICKÉ REVOLUCE

Pod názvem *Vyučování fyzice v období vědeckotechnické revoluce* se konala v Olomouci ve dnech 21. až 23. září 1977 celostátní konference JČSMF a JSMF, která se zabývala stavem i perspektivami fyzikálního vzdělávání na všech stupních a typech škol. Záštitu nad konferencí přežal rektor Univerzity Palackého prof. dr. F. GAZÁREK, CSc.

Za přítomnosti zástupců politického a veřejného života zahájil slavnostní část jednání konference předseda přípravného výboru prof. ing. J. KRÁČÍK, DrSc., a s pozdravnými projevy za pořádající instituce vystoupili předseda JČSMF akademik J. NOVÁK, místopředseda JSMF dr. J. MAĎAR, CSc., prorektor Univerzity Palackého prof. dr. M. LAITTOCH, CSc., a dr. R. RYNDA, předseda CZV KSČ na Univerzitě Palackého. Dále pozdravil účastníky konference dr. L. HALBRŠTÁT, předseda Českého odb. svazu zaměstnanců školství a vědy, J. SOUČEK za škol. odbor ONV v Olomouci a prof. dr. L. SEDLÁČEK, CSc., děkan přírodovědecké fakulty UP v Olomouci.

Pracovní část jednání konference obsahovala čtyři úvodní referáty ke stěžejním otázkám výchovně vzdělávacího procesu v oblasti fyzikálního vzdělávání v rozvinuté socialistické společnosti. Prof. dr. E. STRAČÁR, DrSc., přednesl referát na téma *Cílové zámery projektu dalšího rozvo-*